

Research Paper

Residential Preferences of the Creative Class of Rasht and the Factors Influencing It

Farhād Nazari^{1*}, Maryam Jafari Mehrābādi², Mahmoud Dāvoudi²

1. Master of Science of Geography and Urban planning, Department of Geography, University of Guilan, Rasht, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Geography, University of Guilan, Rasht, Iran.

DOI: 10.22124/GSCAJ.2022.20759.1115

Received: 2021/10/05

DOR: 20.1001.1.27831191.1401.3.3.4.1

Accepted: 2022/01/29

Abstract

In new urban theories, what causes the economic development of a region is the presence of creative human forces in that region. Meanwhile, traditional factors such as geographical location, access, etc., are dimmed because the creative class's presence in a city can overshadow other factors of economic growth. Therefore, paying attention to the residential characteristics of the creative class and their preferences for living in a specific location in cities is one of the important issues in the urban development. The study has evaluated the factors influencing the residential preferences of the creative class of Rasht city. The main purpose of this research was to investigate the factors influencing the residential preferences of the creative class of Rasht city. It was a descriptive-analytical study. Data was collected through documentary and field studies. 384 questionnaires were distributed among the creative class members in Rasht city. The data were analyzed using Friedman, Sign, and Wilcoxon tests. Findings showed that classic factors significantly contributed to the residential preferences of the creative class of Rasht city, and the influence of soft factors was less than the classic factors. Also, the findings of the research have shown that the desire and preference of the creative class to live in the inner layers of the city is high, and as we move from the initial layers of the city to the periphery, the concentration of the residential preference of the creative class has decreased. According to the results, the neighborhoods where people of the creative class of Rasht city prefer to live included Manzariyeh, Golsār and Giulān Boulevard, Moalem, Bazaar, Cāctous, Ziābri, Felestin, Nikmarām, and Park Shahr.

Keywords: Residential Preferences, Richard Florida's Creative Class Theory, Soft Factors, Classic Factors, Rasht.

Highlight

- Due to the role of the creative class in economic development and the growth of cities, the need to pay attention to urban planning in accordance with the taste of these occupational groups in the world, especially in developed countries, has received increasing attention. In developing countries such as Iran, where the emphasis is on maintaining creative forces in the country, this issue is of double importance. One of the ways to preserve these creative forces in the country is to consider their living conditions in the cities.

Extended Abstract

Introduction

In new urban theories, what causes the economic development of a region is the presence of creative human forces in that region. Meanwhile, traditional factors such as geographical location, access, etc., are dimmed because the creative class's presence in a city can overshadow other factors of economic growth. Therefore, paying attention to the residential characteristics of the creative class and their preferences for living in a specific location in cities

1. Corresponding Author: m.davudi62@gmail.com

is one of the important issues in the development of cities. This study has evaluated the factors influencing the residential preferences of the creative class of Rasht city. The basic purpose of this research is to identify the residential preferences of the creative class of Rasht according to the classical and soft factors. This article seeks to answer the following questions:

1. What factors influence the residential preferences of the creative class of Rasht city? Are the classical factors more important than soft factors?
2. Does moving away from the city center decrease the residential preferences of the creative class of Rasht city?
3. Is there any difference between the residential preferences of the creative class and their current residence in Rasht city?

Methodology

It was a descriptive-analytical study. In terms of duration, it was cross-sectional research. Data was collected through documentary and field studies. The hypotheses of this research have been analyzed and tested using SPSS software. After some modifications and alterations, the validity of the researcher-made questionnaire has been confirmed by the professors of urban affairs. Cronbach's Alpha was computed to assess the questionnaire reliability ($\alpha = 0.706$), indicating the questionnaire's appropriate and high reliability. 384 questionnaires have been distributed among the creative class members in Rasht, and the data have been analyzed using SPSS software and Friedman, Sign, and Wilcoxon's statistical tests. The research variables were extracted using documentary studies, which included 2 dimensions of classical and soft criteria, 16 sub-criteria, and 59 items. Soft criteria included: factors related to leisure, cultural facilities, neighborhoods with outstanding artistic features in which people feel very comfortable, having many restaurants and cafes, and having the characteristics of freedom and the capacity to accept cultural diversity. Classical criteria also included demographic and economic factors that effectively choose the location of normal employees.

Results and discussion

Friedman's test was used to measure the effect of soft and classical factors on the residential preferences of the creative class of Rasht City. There is a difference in the residential preference of the creative class of Rasht city referring to the value of the Chi-Square test (38.76, $P > 0.05$). According to the mean rank of the two general categories of classical factors (1.66) and soft factors (1.34), the effect of classical factors on residential preferences of the creative class of Rasht city is more than soft factors. The most important factors in the residential preferences of the creative class included the characteristics of the residence, busy streets full of facilities, environmental issues, life cycle, security, tolerance and diversity, locality and health. Also, these factors have the least importance in the residential preferences of the creative class: Ethnic-linguistic factors, Cost of Living, Historical factors, Income, Marginalization, Educational-artistic spaces, Workplace access and Recreational spaces. The value of the Z test and the significance level ($S = 0.000$) indicated the significance of the apparent difference in the selection of residential preferences of the creative class. Also, in addition to the significance of the difference between the residential preferences of the creative class and their current residential environment, we can get a better view of the residential preference situation of the creative class by specifying the difference. Therefore, the number of those whose current residence is equal to their residential preferences is around 122 cases or 31.77% of the statistical sample. Therefore, about a third of the creative class people live exactly in residential environments that are equal to their preferences and desires. The total number of people whose residential preference is different from their desired place of residence is about 262 people, or 68.23% of our full statistical sample. In other words, the current living environment of more than two-thirds of the people of the creative class of Rasht differs from their preferences and desires. Florida's creative class theory considers soft factors' influence on creative people's residential preference to be more effective than classical factors and insists on reducing the influence of classical factors in its theories. However, the results indicated that the influence of classical factors on the selection and preference of the residential environment for creative people is more effective. Also, it should be acknowledged that soft factors are not entirely unaffected, and they are also effective in the residential preferences of the creative class of Rasht city. Yet, the extent of this effect is less than the effect of classical factors. Furthermore, the results differ from those in America and are in line with some European studies. Therefore, the current article violates the assumption that all people who introduced as the creative class necessarily choose their residential preferences based on a number of specific factors (soft factors); but their residential preferences are based on a combination of classical and soft factors.

Conclusion

The research findings show that the level of desire and preference of the creative class in the inner layers of the city is high, and as we move from the initial layers of the city to the surrounding area, the concentration of the residential preference of the creative class is reduced. According to the results of this study, the neighborhoods where creative people prefer to live in Rasht have been: Manzarieh (25%), Golsār and Guilān Blvd (21%), Moalem (15%), Bazaar (14%), Cactous (10%), Ziābari (8%), Felestin (3%), Nikmarām (2%), Pārkh Shahr (1%).

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the persons for scientific consulting in this paper.

Citation:

Nazari, F., Jafari Mehrābādi, M., and Dāvoudi, M. (2022). Residential Preferences of the Creative Class of Rasht and the Factors Influencing It. *Geographical Studies of Coastal Areas Journal*, 3(10), pp. 51-63. DOI: 10.22124/GSCAJ.2022.20759.1115

Copyrights:

Copyright for this article are retained by the author(s), with publication rights granted to *Geographical studies of Coastal Areas Journal*. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ترجیحات سکونتی طبقه خلاق شهر رشت و عوامل مؤثر بر آن

فرهاد نظری^۱ ID، مریم جعفری مهرآبادی^۲ ID، محمود داودی^۳ ID*

۱. کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، گروه جغرافیا، دانشگاه گیلان، رشت، ایران.

۲. استادیار گروه جغرافیا، دانشگاه گیلان، رشت، ایران.

DOI: 10.22124/GSCAJ.2022.20759.1115

DOR: 20.1001.1.27831191.1401.3.3.4.1

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۷/۱۳

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۱۱/۰۹

چکیده

در نظریه‌های شهری جدید، آنچه باعث توسعه اقتصادی یک منطقه می‌شود، وجود نیروهای انسانی خلاق در آن منطقه است و نقش عوامل سنتی همچون موقعیت جغرافیایی، دسترسی و... کم رنگ شده است؛ چرا که قدرت حضور طبقه خلاق در یک شهر خود می‌تواند سایر عوامل رشد اقتصادی را تحت‌الشعاع قرار دهد. بنابراین توجه به ویژگی‌های سکونتی طبقه خلاق و ترجیحاتی که آنان برای سکونت در موقعیت مکانی مشخصی از شهرها دارند، از موضوعات مهم در توسعه شهرها است. پژوهش حاضر، عوامل مؤثر بر ترجیحات سکونتی طبقه خلاق شهر رشت بوده است. در این پژوهش، داده‌ها به صورت اسنادی و پیمایشی گردآوری شده است. تعداد ۳۸۴ پرسشنامه در بین اعضای طبقه خلاق در شهر رشت تکمیل شده و داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار Spss و آزمون‌های آماری فریدمن، علامت و ویلکاکسون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. بر اساس یافته‌های تحقیق، در ترجیحات سکونتی طبقه خلاق شهر رشت، عوامل کلاسیک سهم بسزایی داشته‌اند و تأثیر عوامل نرم کمتر از عوامل کلاسیک بوده است. همچنین یافته‌های تحقیق نشان داده است میزان تمایل و ترجیح سکونت طبقه خلاق در لایه‌های داخلی شهر، بالاست و هرچه از لایه‌های اولیه شهر به سمت پیرامون حرکت می‌کنیم، از تمرکز ترجیح سکونتی طبقه خلاق کاسته شده است. با توجه به نتایج این پژوهش، محله‌هایی که افراد طبقه خلاق شهر رشت ترجیح می‌دهند در آنجا زندگی کنند، عبارت بوده است از: منظره، گلزار و بلوار گیلان، معلم، بازار، کاکتوس، ضیابری، فلسطین، نیکمرام، پارک شهر.

واژگان کلیدی: ترجیحات سکونتی، تئوری طبقه خلاق ریچارد فلوریدا، عوامل نرم، عوامل کلاسیک، رشت.

نکات برجسته:

- با توجه به نقش طبقه خلاق در توسعه اقتصادی و بالندگی شهرها، امروزه ضرورت توجه به برنامه‌ریزی شهری منطبق با سلیقه این گروه‌های شغلی در جهان، بخصوص کشورهای توسعه‌یافته، مورد توجه روزافزون قرار گرفته است. در کشورهای درحال توسعه همچون ایران که بر حفظ نیروهای خلاق در کشور تأکید می‌شود، این مسئله از اهمیت دوچندانی برخوردار است. یکی از راه‌های حفظ این نیروهای خلاق در کشور در نظر گرفتن شرایط سکونتی آنان در شهرها است.

* این مقاله مستخرج از پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد نویسنده نخست با عنوان «شناسایی عوامل مؤثر بر ترجیحات سکونتی طبقه خلاق (مطالعه موردی: شهر رشت)» می‌باشد که به راهنمایی نویسنده دوم و مشاوره نویسنده سوم در دانشگاه گیلان دفاع شد.

* نویسنده مسئول: m.davudi62@gmail.com

۱. مقدمه

در دهه گذشته، تئوری «طبقه خلاق» ریچارد فلوریدا نقطه کانونی بحث‌های علمی و شکل‌گیری سیاست‌های شهری (در آمریکا و اروپا) بوده است. فلوریدا پی برده است که موفقیت‌های اقتصادی شهرها بستگی به توانایی آن‌ها برای جذب و حفظ افراد خلاق دارد. وی بیان می‌کند که رشد اقتصادی موضوعی بی‌ارتباط به شرایط کلاسیک از قبیل فرصت‌های شغلی کارکنان است (Lawton et al, 2013). وی اظهار می‌کند حضور «طبقه خلاق» در حال تبدیل شدن به یک ضرورت برای پویایی اقتصادی شهرها و منطقه‌ها است. نظریه فلوریدا به‌طور فزاینده‌ای سیاست نوآوری را به‌ویژه در سطح شهری شرح داده است (Rodriguez-Pose and Lee, 2020). نظریه سنتی این است که مکان‌ها به این دلیل رشد می‌کنند که یا بر سر راه‌های حمل‌ونقل قرار گرفته‌اند و یا دارای استعدادهای منابع طبیعی هستند تا شرکت‌ها را ترغیب کنند در آنجا استقرار یابند. وقتی دولت‌ها مالیات‌ها را کم می‌کنند و سریع‌السير جاده می‌سازند تا شرکت‌ها را جذب کنند، همین نظر را به‌کار می‌گیرند، اما این عوامل مرتبط با هزینه‌ها، دیگر برای موفقیت مهم نیستند (فلوریدا، ۱۳۹۴). به نظریه طبقه خلاق توجه زیادی شده است زیرا از یک رویکرد شغلی برای توسعه اقتصادی منطقه‌ای استفاده می‌کند که مزایای بسیاری دارد؛ و درواقع این رویکرد یک نقطه عطف محسوب می‌شود یعنی تغییر جهت از توسعه اقتصادی سنتی ناشی از سرمایه انسانی که مبتنی بر آموزش و پرورش است و همچنین تغییر جهت از اثرات انباشت که اساساً اثرات ویژگی خاص منطقه‌ای و یا تنوع منطقه‌ای را در تقویت رشد منطقه‌ای بررسی می‌کند (Tiruneh, 2014). از دیدگاه فلوریدا طبقه خلاق همان افرادی هستند که از طریق خلاقیت خود موجب افزایش ارزش اقتصادی می‌شوند (Batabyal and Yoo, 2018). برخی مطالعات تجربی نشان می‌دهد که تحمل‌پذیری اجتماعی و پذیرا بودن، تأثیرات قوی و مثبتی بر تجمع طبقه خلاق در یک منطقه دارد. همچنین نتایج برخی پژوهش‌ها حاکی از این است که صنایع خلاق بیشتر در محله‌های دارای تنوع زیاد واقع در نزدیکی مرکز شهر قرار دارند (You and Bie, 2017). به‌عنوان نمونه، بزرگ‌ترین خوشه‌های خلاقیت در اروپا در بخش‌های مرکزی شهرهای بزرگ واقع شده است (Kiroff, 2020). عامل تنوع اغلب از نظر نقشی که در جذب کارکنان طبقه خلاق و تحقق رشد اقتصادی دارد در مطالعات مختلف (Anderson et al, 2010; Fainstein, 2005; Scott, 2006 & Cammack, 2015) محل بحث بوده است (Bereitschaft & Cammack, 2015). محققان برای سنجش پذیرا بودن و تحمل‌پذیری اجتماعی، شاخص‌های مختلفی (مثل سهم خارجی‌ها، درصد خانواده‌های دارای گرایش‌های خاص، بوهیمیا و تنوع اجتماعی) را در نظر گرفته‌اند (You and Bie, 2017). از دیدگاه فلوریدا افراد خلاق به رشد اقتصادی منطقه‌ای نیرو می‌بخشند و این افراد مکان‌هایی را که ابداع‌گر، متنوع و مداراگر هستند، ترجیح می‌دهند. بنابراین از مهم‌ترین عوامل جذب و حفظ اصلی‌ترین منبع جدید اقتصادی شهرها (طبقه خلاق) توجه به ترجیحات سکونتی این افراد است. منظور از ترجیحات سکونتی، مکانی است که افراد تمایل دارند در آنجا زندگی کنند نه لزوماً محل سکونت فعلی‌شان (Lovett & Beesley, 2007). شناخت عوامل مؤثر بر ترجیحات سکونتی طبقه خلاق در مطالعات مختلف نتایج متفاوتی داشته است. مثلاً در آمریکا (Ling & Dale, 2005; Bereitschaft & Cammack, 2015) عوامل نرم، بیشترین اثرگذاری بر ترجیحات سکونتی طبقه خلاق را داشته است که حاکی از این است که کارکنان طبقه خلاق در اولویت‌دادن به یک مکان برای زندگی، متفاوت از کارکنان مشاغل عادی رفتار می‌کنند. اما در اروپا (Lawton et al, 2012) عوامل Boterman & Sleutjes, 2007; Asheim & Hansen, 2009) شامل عوامل کلاسیک در ترجیحات سکونتی طبقه خلاق تأثیرگذار بوده است. منظور از عوامل نرم عوامل خاص طبقه خلاق است و عوامل کلاسیک شامل عواملی است که در ترجیحات سکونتی کارکنان عادی مؤثر است. طرح طبقه خلاق مؤید فاصله بین اولویت‌های سکونتی بین کارکنان خلاق (دانش‌بنیان) و کارکنان بخش‌های دیگر اقتصادی است که بیان‌گر این است که کارکنان خلاق به مناطق شهری که دارای خیابان‌های فعال و ویژگی‌های خاص که در ردیف عوامل نرم قرار می‌گیرند، توجه دارند؛ در حالی که دومین گروه، انتظارات متفاوتی از مکان زندگی دارند مانند میزان درآمد، تعداد فرزندان، هزینه‌ها و چرخه زندگی.

با توجه به نقش طبقه خلاق در توسعه اقتصادی و بالندگی شهرها، امروزه ضرورت توجه به برنامه‌ریزی شهری منطبق با سلیقه این گروه‌های شغلی در جهان، به‌ویژه کشورهای توسعه‌یافته، مورد توجه روزافزون است. در کشورهای درحال توسعه همچون ایران که بر حفظ نیروهای خلاق در کشور تأکید می‌شود، این مسئله از اهمیت دوچندانی برخوردار است. یکی از راه‌های حفظ این نیروهای خلاق در کشور در نظر گرفتن شرایط سکونتی آنان در شهرها است. شناسایی ترجیحات سکونتی

طبقه خلاق شهرها که ارتباط مستقیمی با جغرافیای رفتار فضایی دارد، می‌تواند منجر به ارائه ایده‌هایی به برنامه‌ریزان و متولیان مدیریت شهری کشور برای آینده شهرها باشد. شهر رشت به‌عنوان مرکز استان گیلان بزرگ‌ترین و پرجمعیت‌ترین شهر شمال ایران در بین سه استان حاشیه‌ای دریای خزر (مازندران، گیلان و گلستان) محسوب می‌شود. از آنجا که حضور طبقه خلاق در شهر موجبات رشد اقتصادی شهرها را فراهم خواهد کرد، شهر رشت نیز با پذیرا بودن طبقه خلاق، می‌تواند رشد اقتصادی و پویایی خود را تضمین کند. آگاهی از ترجیحات سکونتی طبقه خلاق و اینکه آنان کدام مکان‌های شهر را برای زندگی ترجیح می‌دهند، می‌تواند متولیان مدیریت و برنامه‌ریزی شهری رشت را یاری کند تا از طریق برنامه‌ریزی برای مکان‌های جاذب طبقه خلاق در توسعه اقتصادی شهر نقش مؤثرتری داشته باشند. هدف اساسی این تحقیق بررسی ترجیحات سکونتی طبقه خلاق شهر رشت با توجه به عوامل کلاسیک و نرم است.

۲. مبانی نظری

با مروری بر نخستین مطالعات مرتبط با این موضوع، دو کتاب «ریچارد فلوریدا» اهمیت پیدا می‌کند. کتاب اول با نام «رشد طبقه خلاق» در سال ۲۰۰۳ و کتاب دوم «شهرها و طبقه خلاق» در سال ۲۰۰۵ نگاشته شده است. در این کتاب‌ها طرح طبقه خلاق در جامعه آمریکایی قرن بیست و یکم بررسی شده است و نتایج یافته‌های به‌دست‌آمده تشریح شده است (Florida, 2005). بر این اساس فلوریدا، فناوری، توانایی (استعداد) و پذیرش تنوع اجتماعی - فرهنگی را پایه‌های شکل‌گیری طبقه خلاق می‌داند و معتقد است طبقه خلاق جامعه آمریکایی برای انتخاب محیط مسکونی دیگر مانند گذشته، تأکید چندانی بر عوامل کلاسیک (دسترسی، فاصله از محل کار، وجود مراکز خرید و...) ندارد بلکه ترجیح‌شان بر محله‌های غیرمتمعارفِ پرتحرک، وجود مراکز فراغتی، محله‌های پر از رستوران‌ها، کلوپ‌های شبانه و مراکز تفریحی دیگر و همچنین مکان‌هایی که قابلیت استفاده از استعدادها را داشته و تنوع اجتماعی و فرهنگی را قابل تحمل بدانند، است. البته لازم به ذکر است که فلوریدا همه این عوامل را وابسته به عامل چرخه زندگی می‌داند (Lawton et al, 2012).

شهرهای خلاق مکان‌های کثرت‌گرا و چندوجهی هستند که با کنجکاو، ابتکار، خلاقیت، فرهنگ، دانش، نوآوری و همکاری (شبه‌که‌ها) تعریف می‌شوند (Rodrigues and Franco, 2020). امروزه خلاقیت به عامل اصلی اقتصاد تبدیل شده است و تقریباً در هر صنعتی، از اتومبیل‌سازی گرفته تا صنعت مد، از محصولات غذایی گرفته تا فناوری اطلاعات، برندگان بلندمدت، کسانی هستند که می‌توانند خلق کنند و به این خلاقیت ادامه دهند. این موضوع همیشه یعنی از روزهای ابتدایی انقلاب کشاورزی تا انقلاب صنعتی صادق بوده است اما فقط در چند دهه اخیر است که جامعه کسب‌وکار، به این حقیقت پی برده است و به‌طور سیستماتیک بر اساس آن عمل می‌کند (Florida and Adler, 2020). در ارتباط با مفهوم «خلاقیت»، ریچارد فلوریدا عمدتاً به مردم و حرفه‌های آن‌ها نظر دارد و به نظر می‌رسد «طبقه خلاق» به معنای سطح مهارت‌ها است تا یک بخش اقتصادی خاص، مانند بخش صنایع خلاق. در حقیقت، وقتی او به طبقه خلاق اشاره می‌کند، منظورش کارکنان بسیار ماهر در صنایع خلاق و در (سایر) صنایع مبتنی بر دانش (مانند امور مالی، حقوق، فناوری اطلاعات و ارتباطات، آموزش عالی و تحقیق و توسعه) است. فلوریدا (۲۰۰۲) ادعا می‌کند که ما در حال ورود به «عصر خلاقیت» هستیم، که در آن افراد با انواع ایده‌های ابتکاری نقش اصلی را ایفا می‌کنند. فلوریدا با اشاره به جیکوبز (۱۹۶۱) به‌عنوان یکی از منابع اصلی الهام‌بخش خود اظهار می‌کند که افراد خلاق و با استعداد ترجیح می‌دهند در شهرهایی با جمعیت متنوع و فضای با مدارا زندگی کنند. از نظر وی، آنچه شهرها و منطقه‌ها باید جذب کنند، شرکت‌های خلاق یا مبتنی بر دانش نیست، بلکه افرادی است که برای این شرکت‌ها کار می‌کنند یا افرادی که ممکن است خودشان چنین شرکت‌هایی را راه‌اندازی کنند. جذب «مجموعه‌ای از استعدادها» از طریق مهاجرت نقش برجسته‌ای در مفهوم طبقه خلاق فلوریدا دارد (Bontje and Musterd, 2009).

طرح طبقه خلاق مؤید فاصله بین ترجیحات سکونتی کارکنان خلاق (دانش‌بنیان) و دیگر کارکنان است، که کارکنان خلاق به مناطق شهری دارای خیابان‌های فعال با ویژگی‌های خاص خود توجه دارند؛ درحالی‌که دومین گروه، انتظارات متفاوتی از مکان زندگی دارند مانند میزان درآمد تعداد فرزندان، هزینه‌ها، چرخه زندگی و ... (Lawton et al, 2013). منظور از ترجیحات سکونتی، مکانی است که افراد تمایل دارند در آنجا زندگی کنند (Lovett and Beesley, 2007). ترجیحات سکونتی افراد را تا اندازه‌ای می‌توان به‌عنوان یک پیش‌بینی کننده دقیق رفتاری در نظر گرفت. وایت (۱۹۸۱) توضیح می‌دهد که سه موضوع

مهم در پژوهش‌های مرتبط با ترجیحات سکونتی حاکم است. این موضوعات شامل تنوع ترجیحات سکونتی، نوع محتوای بیان شده در ترجیحات و میزان ارتباط این ترجیحات است و این موضوعات چیزی در مورد رفتار انسان است (Howley, 2009). برخی تحقیقات‌های پیمایشی در مورد ترجیحات سکونتی در دهه‌های اخیر، حاکی از افزایش تقاضای مصرف‌کنندگان برای توسعه‌های پیاده‌مدار، حمل‌ونقل در دسترس و کاربری‌های مختلط شهری است. هنگامی که در مورد ترجیحات محله‌ای-مسکن از افراد سؤال می‌شود، پاسخ‌دهندگان اغلب از قابلیت پیاده‌روی، وجود حمل‌ونقل و دسترسی آسان به مقصدهای ضروری (مثل فروشگاه‌های مواد غذایی و مراکز بهداشتی - درمانی) به‌عنوان عوامل مهمی که در نظر دارند، نام می‌برند. ترجیحات سکونتی ناشی از قابلیت پیاده‌روی و دسترسی به حمل‌ونقل به‌ویژه در بزرگسالان جوان که تحصیلات دانشگاهی دارند و در خانوارهای تک‌نفره زندگی می‌کنند، بسیار قوی است. محققان شهری نظریه‌های مختلفی را برای توضیح این روندها ارائه داده‌اند؛ از جمله ظهور طبقه خلاق که محیط‌های شهری متراکم دارای تنوع و شمولیت بیشتر را ترجیح می‌دهند (Yan, 2020).

۳. پیشینه پژوهش

منظور از ترجیحات سکونتی، مکانی است که افراد تمایل دارند در آنجا زندگی کنند نه لزوماً محل سکونت فعلی‌شان (Lovett and Beesley, 2007). شناخت عوامل مؤثر بر ترجیحات سکونتی طبقه خلاق در مطالعات مختلف نتایج متفاوتی داشته است. در مقاله‌ای با عنوان «تنوع محله و طبقه خلاق در شیکاگو» که توسط بردلی بریست‌شافت و رکس کامک در دپارتمان جغرافیای دانشگاه نبراسکا در سال ۲۰۱۵ انجام شده است، نتایج نشان می‌دهد که رابطه مثبت و معناداری بین سکونت طبقه خلاق در محله با تنوع فعالیت‌های اقتصادی و همچنین تنوع مراکز فراغتی و تنوع درآمدی وجود دارد اما این رابطه با تنوع نژادی و تنوع زبانی معنادار نیست (Bereitschaft and Cammack, 2015). در پژوهشی دیگر که توسط فیلیپ لوتون و همکارانش در دپارتمان جغرافیای دانشگاه دوبلین در سال ۲۰۱۲ انجام شده است، به بررسی عواملی که در انتخاب محیط مسکونی طبقه خلاق در شهر دوبلین تأثیرگذار هستند، پرداخته شده است. در این تحقیق دریافته‌اند که نقش عوامل کلاسیک از جمله دسترسی و مدت‌زمان فاصله تا محل کار در انتخاب مسکن بی‌تأثیر نبوده است اما وجود خیابان‌های پرتحرک و دارای مراکز تفریحی و فراغتی و همچنین عامل چرخه زندگی در انتخاب محیط سکونتی بیشترین تأثیر را داشته است (Lawton et al, 2012). تحقیقی دیگر توسط بورن‌آشیم و کالسوهانسن در سال ۲۰۰۹ انجام شده است. هدف این مقاله نقض این فرض است که همه مردمی که با اصطلاح طبقه خلاق معرفی می‌شوند، لزوماً ترجیحات سکونتی خود را بر اساس تعدادی عامل مشخص انتخاب می‌کنند؛ بلکه ترجیحات سکونتی آنان بستگی به ویژگی‌های اجتماعی - فرهنگی مردم و شرایط جغرافیایی محل زندگی و همچنین به ویژگی‌های محل کار آنها دارد (Asheim and Hansen, 2009). در مقاله‌ای که به بررسی ترجیحات سکونتی حومه‌نشینان در کلان‌شهرها از دیدگاه پست‌سوسیالیستی پرداخته شده است، میزان تمایل خانواده‌ها به زندگی در مناطق حومه‌ای فشرده (شهرک‌ها) و یا مناطق حومه‌ای که به‌صورت پراکنده شکل گرفته و فضاهای بیشتری در اختیار خانواده‌ها قرار دارد، مطالعه شده است. با اینکه مردم به زندگی در مناطق حومه‌ای با فضاهای باز تمایل بیشتری دارند اما هزینه‌های عمومی زیاد برای بخش‌های دولتی و خصوصی و همچنین جهت‌جلوگیری از گسترش شهرنشینی به زمین‌های جنگلی و کشاورزی حومه‌ها مانع جدی شکل‌گیری این نوع از حومه‌ها خواهد بود (Kahrik and Leetma, 2009). کلاوی لوت و کین‌بیزلی در سال ۲۰۰۷ به بررسی طبقه خلاق در کانادا و ترجیحات آنها در انتخاب محیط مسکونی و همچنین تمایل در انتخاب محیط‌های روستایی و جذب و حفظ افراد طبقه خلاق در این مناطق جهت‌جلوگیری از مهاجرت به شهرها پرداخته است. در این مقاله به این موضوع اشاره می‌کند که چه افرادی از طبقه خلاق به روستاها مهاجرت می‌کنند و چرا؟ همچنین به‌صورت مروری تفاوت‌های بین شهرها و روستاهای کانادا را در حفظ و جذب طبقه خلاق نمایان می‌سازد (Lovett and Beesley, 2007).

۴. روش پژوهش

رویکرد حاکم بر پژوهش حاضر توصیفی - تحلیلی است. تحقیق از نظر مدت‌زمان انجام در رده تحقیقات مقطعی قرار می‌گیرد. نوع تحقیق از نظر نحوه گردآوری داده‌ها، تحقیق پیمایشی است که با کمک پرسشنامه انجام شده است. با کمک نرم‌افزار SPSS به تحلیل و آزمون فرضیات مورد نظر در این تحقیق پرداخته شده است. نگاهی به تقسیم‌بندی تفصیلی مشاغل برحسب گروه‌های عمده شغلی در منابع مختلف با آنچه فلوریدا مطرح کرده است، نشان می‌دهد که دو گروه عمده: ۱- قانون‌گذاران، مقامات عالی‌رتبه، سیاستمداران برجسته، مدیران، کارفرمایان ۲- متخصصان، دربردارنده انواعی از مشاغل هستند که تا اندازه بسیار بالایی دربرگیرنده کارکنان خلاق می‌شود. بنابراین با توجه به در دسترس بودن مشاغل خلاق در شهر رشت، انتخاب مشاغل بدین صورت بوده است: مدیران و مقامات عالی‌رتبه ادارات دولتی و خصوصی، رئیس باشگاه ورزشی، مدیران شعب بانک‌ها، معماران، مهندسان کامپیوتری، اساتید دانشگاه، شاعران، هنرمندان، سردبیران مجلات محلی، پزشکان متخصص، کارآفرینان (مدیران کسب‌وکار جدید)، متخصصان در امر وکالت، کارکنان رادیو و تلویزیون، حسابداران، کارکنان بخش تحقیق و توسعه سازمان‌ها، کارکنان شرکت‌هایی با فناوری بالا به جهت ارزیابی و فرایند جمع‌آوری داده‌ها انتخاب گردیدند. آزمون‌های آماری استفاده شده در این پژوهش شامل آزمون فریدمن، آزمون علامت و آزمون ویلکاکسون بوده است. به‌منظور سنجش روایی پژوهش، پرسشنامه تهیه‌شده توسط اساتید امور شهری مورد ارزیابی و اصلاح قرار گرفته است و روایی آن تأیید شده است و همچنین به‌منظور سنجش پایایی پرسشنامه، در پژوهش حاضر از روش آلفای کرون‌باخ استفاده شده است که پایایی برای مجموع شاخص‌های مورد بررسی از تعداد ۵۹ گویه ۰/۷۰۶ گردید که نشان‌دهنده پایایی مناسب و بالای پرسشنامه است (جدول ۱). در نهایت تعداد ۳۸۴ پرسشنامه بر اساس روش کوکران تکمیل و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

جدول ۱. پایایی پرسشنامه

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
۰/۷۰۶	۵۹

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۶

با استفاده از مطالعات اسنادی، متغیرهای پژوهش استخراج گردید که شامل ۲ بعد کلاسیک و نرم، ۱۶ زیرمعیار و ۵۹ گویه هستند (جدول ۲). عوامل نرم شامل: عوامل مرتبط با فراغت، تسهیلات فرهنگی، محله‌هایی با ویژگی‌های برجسته هنری که افراد در آن‌ها احساس راحتی زیادی دارند، دارای رستوران‌ها و کافه‌های زیادی است و دارای ویژگی‌های آزادی، مطبوعیت و دارای ظرفیت پذیرش تنوع فرهنگی است. عوامل کلاسیک نیز شامل مواردی همچون عوامل جمعیتی و اقتصادی است که در انتخاب موقعیت مکانی سکونت کارکنان عادی مؤثر است.

جدول ۲. شاخص‌های مورد استفاده در پژوهش

عامل	شاخص	گویه	منبع
کلاسیک	دسترسی به محل کار	سکونت در نزدیک محل کار - تأثیر اتومبیل شخصی در ترجیح دور یا نزدیک بودن محیط مسکونی و محل کار - رفت‌وآمد به صورت پیاده به محل کار	Florida, 2005; Lawton et al, 2013; Asheim and Hansen, 2009
کلاسیک	درآمد	تأثیر افزایش درآمد بر تغییر محیط سکونت - ترجیح زندگی در محلات ثروتمندنشین هنگامی که درآمد نسبت به متوسط درآمد بالاتر باشد	Florida, 2005; Lawton et al, 2013; Bereitschaft and Cammack, 2015
کلاسیک	بومی بودن	محل سکونت موروثی - تداوم سکونت - تأثیر وجود اقوام، دوستان و آشنایان - محله‌های مهاجرین از شهرهای کوچک و روستاها	Boterman and sleutjes, 2015; Lovett and Beesley, 2007; Ling and Dale, 2005

عامل	شاخص	گویه	منبع
کلاسیک	چرخه زندگی	تأثیر تاهل - تأثیر بچه‌دار شدن - رسیدن به سن بازنشستگی - تأثیر استقلال فرزندان - تأثیر تعداد فرزندان	Florida, 2005; Lawton et al, 2013
کلاسیک	ویژگی‌های مسکونی و محل سکونت	نوع ساختمان (کاشانه، ویلایی، دوبلکس) - نورگیر بودن - چشم‌انداز ساختمان - زندگی در طبقات بالای یک برج یا کاشانه - نزدیکی به مآنک‌های محلی - نمای ساختمان - نوساز بودن ساختمان - امکانات ساختمان	Boterman and sleutjes, 2015; Kahrik and Leetma, 2009; Lovett and Beesley, 2007
کلاسیک	هزینه زندگی	تأثیر افزایش هزینه زندگی بر تغییر محیط مسکونی - عدم زندگی در محلاتی که به بالا بودن هزینه زندگی معروف هستند	Florida, 2005; Lawton et al, 2013; Asheim and Hansen, 2009
کلاسیک	امنیت	وجود افراد خلاف‌کار در برخی محلات - امنیت زنان - وجود مراکز انتظام بخش - محلاتی که محل تجمع افراد معتاد، کارتن‌خواب‌ها، متکدیان و ... است	Boterman and sleutjes, 2015; Asheim and Hansen, 2009
کلاسیک	تاریخی	جذابیت زندگی در محلات تاریخی - حس نوستالژیک نسبت به محلات تاریخی	Lawton et al, 2013; Boterman and sleutjes, 2015
کلاسیک	زیست‌محیطی	وجود مشکلات زیست‌محیطی - انباشت زباله در برخی قسمت‌های محله - وجود کارگاه‌های تولیدی و کارخانه‌های صنعتی - وجود فضای سبز زیاد - وجود پیاده‌روهای عریض درختکاری شده	Boterman and sleutjes, 2015; Lovett and Beesley, 2007; Ling and Dale, 2005; Asheim and Hansen, 2009
کلاسیک	بهداشتی	حس نشاط و سلامت روانی افراد محیط سکونت - وجود مراکز بهداشتی تمام‌وقت - نزدیکی به مطب‌های پزشکان	Lovett and Beesley, 2007; Asheim and Hansen, 2009
کلاسیک	قومیتی - زبانی	زندگی در جوار افراد هم‌قوم - هم‌زبان	Lovett and Beesley, 2007
کلاسیک	حاشیه‌نشینی	عدم زندگی در محیط‌های مسکونی که حاشیه‌نشینی وجود دارد - تمایل به زندگی در محلات مرکزی شهر	Kahrik and Leetma, 2009
نرم	تحمل و تنوع‌پذیری اجتماعی	وجود آزادی‌های فردی - اجتماعی در یک محله - هم‌زیستی اقوام و نژادهای مختلف - برقراری جشن‌های خیابانی و ... و برخورد با فرهنگ‌های گوناگون - زندگی در محله‌هایی با عقاید مذهبی همسان	Florida, 2005; Lawton et al, 2013; Asheim and Hansen, 2009
نرم	خیابان‌های شلوغ پر از امکانات	بازارهای پررونق - تجمع ادارات - فروشگاه‌های بزرگ، مغازه‌ها، بازارهای محلی و ازدحام مغازه‌ها در یک محل - محله‌های خلوت با امکانات شهری متوسط - محله‌های شلوغ با امکانات شهری فراوان - زندگی در شهرک‌ها	Florida, 2005; Lawton et al, 2013; Bereitschaft and Cammack, 2015; Boterman and sleutjes, 2015
نرم	فضاهای فرهنگی - هنری - آموزشی	نزدیکی به مؤسسات آموزشی - نزدیکی به محیط‌های فرهنگی، هنری - هنری - نزدیکی به مؤسسات آموزش عالی، آموزشگاه‌های زبان، آموزشگاه‌ها و ...	Boterman and sleutjes, 2015; Lovett and Beesley, 2007
نرم	فضاهای سرگرمی - گذران اوقات فراغت و سرو غذا	وجود غذاخوری‌ها، رستوران‌ها، کافی‌شاپ‌ها و ... محله‌های دارای حیات شبانه و مراکز تفریحی - پارک‌ها، سالن‌های بازی، اماکن ورزشی و ...	Florida, 2005; Lawton et al, 2013; Bereitschaft and Cammack, 2015; Boterman and sleutjes, 2015

۵. یافته‌های پژوهش و بحث

از مجموع تعداد ۳۸۴ پرسشنامه که برای پژوهش حاضر توسط افراد با مشاغل خلاق مورد ارزیابی و سنجش قرار گرفته است، تعداد ۲۴۲ تن از این افراد، متأهل و ۱۴۲ تن، مجرد بوده‌اند؛ همچنین در تقسیم‌بندی جنسی پرسشنامه، تعداد ۱۵۹ زن و

۲۲۵ مرد مشارکت داشته‌اند. سطح تحصیلات این افراد نیز بدین صورت بوده است: ۶ درصد فوق‌دیپلم، ۴۴ درصد کارشناسی، ۲۹ درصد کارشناسی ارشد، ۲۱ درصد دکتری.

۵.۱. میزان اثرگذاری عوامل نرم و کلاسیک در ترجیحات سکونتی طبقه خلاق رشت

در این بخش برای سنجش میزان اثرگذاری عوامل نرم و کلاسیک در ترجیحات سکونتی طبقه خلاق رشت از آزمون فریدمن استفاده شده است. در جدول (۳) با استناد به مقدار آزمون کاسکور (۳۸/۷۶۰) که در سطح خطای کمتر از ۰/۰۵ معنادار می‌باشد، می‌توان گفت در ترجیح سکونتی طبقه خلاق شهر رشت، تفاوت وجود دارد و با توجه به رتبه میانگین دو دسته کلی عوامل کلاسیک (۱/۶۶) و عوامل نرم (۱/۳۴) تأثیر عوامل کلاسیک در ترجیحات سکونتی طبقه خلاق شهر رشت بیشتر از عوامل نرم می‌باشد (جدول ۴) که همسو با برخی پژوهش‌های انجام شده در اروپا و برخلاف نتایج به‌دست آمده در آمریکا است.

جدول ۳. تفاوت در ترجیح سکونتی

Test Statistics ^a	
N	۳۸۴
Chi-Square	۳۸/۷۶۰
Df	۱
Asymp. Sig.	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۶

جدول ۴. میانگین رتبه عوامل کلاسیک و نرم

میانگین رتبه	
عوامل کلاسیک	۱/۶۶
عوامل نرم	۱/۳۴

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۶

همچنین در بررسی اینکه تأثیر کدام‌یک از عامل‌ها در ترجیحات سکونتی طبقه خلاق از اهمیت بیشتری برخوردار است، درحالی‌که Sig این آزمون برابر ۰/۰۰۰ گردیده است و نوع تفاوت عوامل معنادار به حساب می‌آید، عوامل برحسب میزان تأثیر بر ترجیحات سکونتی طبقه خلاق به ترتیب در جدول (۵) رتبه‌بندی شده است.

جدول ۵. رتبه‌بندی میزان تأثیر عوامل بر ترجیحات سکونتی طبقه خلاق شهر رشت

ردیف	عامل	میانگین رتبه	نوع عامل	ردیف	عامل	میانگین رتبه	نوع عامل
۱	ویژگی‌های محل سکونت	۱۶	کلاسیک	۹	فضاهای تفریحی - سرگرمی	۸/۲۰	نرم
۲	خیابان‌های شلوغ و پر از امکانات	۱۴/۴۱	نرم	۱۰	دسترسی به محل کار	۶/۵۶	کلاسیک
۳	مسائل زیست‌محیطی	۱۴/۳۸	کلاسیک	۱۱	فضاهای آموزشی - هنری	۶/۱۶	نرم
۴	چرخه زندگی	۱۲/۶۳	کلاسیک	۱۲	حاشیه‌نشینی	۵/۲۹	کلاسیک
۵	امنیت	۱۲/۱۶	کلاسیک	۱۳	میزان درآمد	۴/۲۵	کلاسیک
۶	تحمل و تنوع‌پذیری اجتماعی	۱۰/۴۹	نرم	۱۴	عوامل تاریخی	۴/۱۸	کلاسیک
۷	بومی‌بودن	۹/۶۰	کلاسیک	۱۵	هزینه زندگی	۲/۲۴	کلاسیک
۸	بهداشتی	۸/۲۹	کلاسیک	۱۶	عوامل قومی - زبانی	۱/۱۶	کلاسیک

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۶

۵.۲. رابطه بین ترجیحات سکونتی طبقه خلاق و محل سکونت فعلی آنان در شهر رشت

در این بخش با کمک آزمون علامت و آزمون ویلکاکسون به تحلیل داده‌ها پرداخته شده است. آزمون علامت به صورت یک نمونه‌ای و دو نمونه‌ای قابلیت اجرا را دارد. در این آزمون به بررسی تفاوت در ترجیح سکونتی طبقه خلاق با محیط مسکونی فعلی آن‌ها پرداخته می‌شود. همچنین آزمون ویلکاکسون از آزمون‌های ناپارامتری است که برای ارزیابی همانندی دو نمونه وابسته با مقیاس رتبه‌ای به کار می‌رود. این آزمون نه تنها جهت، بلکه اندازه تفاوت بین گروه‌های همتا را نیز می‌آزماید. بنابراین آزمون ویلکاکسون گویای این پاسخ است که کدام جزء یک جفت بزرگ‌تر از جزء دیگر است و همچنین تفاوت‌ها را به ترتیب قدر مطلق آن‌ها رتبه‌بندی می‌کند.

چنانچه ملاحظه می‌شود، مقدار آزمون Z و سطح معناداری حاصل، برابر با $S = 0/000$ گردیده است (جدول ۶) که نشان‌دهنده معنادار بودن تفاوت آشکار بین انتخاب ترجیحات سکونتی طبقه خلاق است. همچنین علاوه بر معنادار بودن تفاوت ترجیحات سکونتی طبقه خلاق با محیط مسکونی فعلی آن‌ها، می‌توانیم با مشخص کردن میزان تفاوت، دید مناسب‌تری از وضعیت ترجیح سکونتی طبقه خلاق به دست بیاوریم. چنانکه مشخص گردید تعداد کسانی که محل سکونت فعلی آن‌ها با ترجیحات سکونتی آن‌ها برابر است، در حدود ۱۲۲ مورد یا ۳۱/۷۷ درصد نمونه آماری است (جدول ۷)؛ بنابراین چیزی در حدود یک سوم افراد طبقه خلاق دقیقاً در محیط‌های مسکونی زندگی می‌کنند که با ترجیحات و تمایلاتشان برابر است و مجموع تعداد افرادی که ترجیح سکونتی آن‌ها با محل سکونتی مورد نظرشان متفاوت است، در حدود ۲۶۲ نفر یا ۶۸/۲۳ درصد از کل نمونه آماری ما را تشکیل می‌دهند. به بیان دیگر محیط سکونت فعلی بیش از دو سوم افراد طبقه خلاق شهر رشت با ترجیحات و تمایلات آن‌ها تفاوت آشکاری دارد.

جدول ۶. وجود تفاوت بین ترجیحات سکونتی طبقه خلاق و محل سکونت فعلی

Test Statistics ^a	
ترجیح سکونتی - سکونت فعلی	
Z	-۱۲/۶۲۱ b
Asymp. Sig. (2-tailed)	۰/۰۰۰

a. Wilcoxon Signed Ranks Test

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۶

جدول ۷. میزان تفاوت محل سکونت فعلی طبقه خلاق با ترجیحات سکونتی آنان

آزمون ویلکاکسون				
	تعداد	رتبه میانگین	Sum of Ranks	
ترجیح سکونتی - محل سکونت فعلی	Negative Ranks	۲۲۸ ^a	۱۴۳/۵۰	۳۲۷۱۸/۵۰
	Positive Ranks	۳۴ ^b	۵۱/۰۱	۱۷۳۴/۵۰
	Ties	۱۲۲ ^c		
	Total	۳۸۴		

a. ترجیح سکونتی > سکونت فعلی.

b. ترجیح سکونتی < سکونت فعلی.

c. ترجیح سکونتی = سکونت فعلی.

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۶

همچنین با توجه به نتایج آزمون علامت (جدول ۸)، مقدار آزمون Z و سطح معناداری حاصل، برابر با $S = 0/000$ گردیده است که نشان‌دهنده معنادار بودن تفاوت آشکار بین انتخاب ترجیحات سکونتی طبقه خلاق است. بنابراین تحلیل داده‌های این آزمون نیز گویای این است که بین ترجیحات سکونتی طبقه خلاق شهر رشت و محل سکونت فعلی آن‌ها تفاوت معناداری وجود دارد.

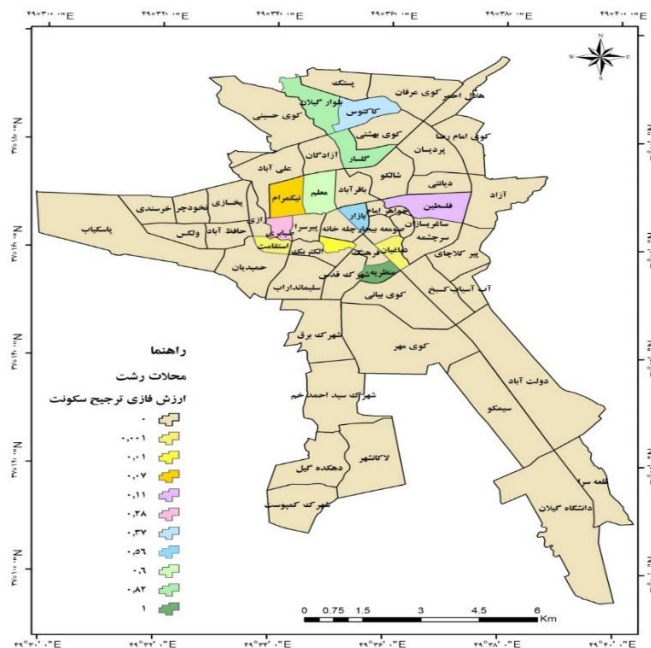
جدول ۸. تفاوت بین ترجیحات سکونتی طبقه خلاق و محل سکونت فعلی براساس آزمون علامت

Test Statistics ^a	
ترجیح سکونتی - سکونت فعلی	Z
	-۱۱/۹۲۴
Asymp. Sig. (2-tailed)	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۶

۳.۵. ترجیحات سکونتی طبقه خلاق شهر رشت

در ارتباط با اینکه اعضای طبقه خلاق شهر رشت، ترجیح می‌دهند در کدام محله این شهر سکونت داشته باشند، مشخص گردید به ترتیب محلات منظریه (۲۵٪/۱۹)، گلسار و بلوار گیلان (۲۰٪/۷۸)، معلم (۱۵٪/۳۲)، بازار (۱۴٪/۲۹)، کاکتوس (۹٪/۶۱)، ضیابری (۷٪/۵۳)، فلسطین (۳٪/۱۲)، نیکمرام (۲٪/۳۴)، پارک شهر (۰٪/۷۸)، بیشتر مورد نظر این افراد بوده است. نتایج در شکل (۱) نمایش داده شده است.

شکل ۱. ترجیحات سکونتی طبقه خلاق شهر رشت

۴.۵. عدم ترجیحات سکونتی طبقه خلاق شهر رشت

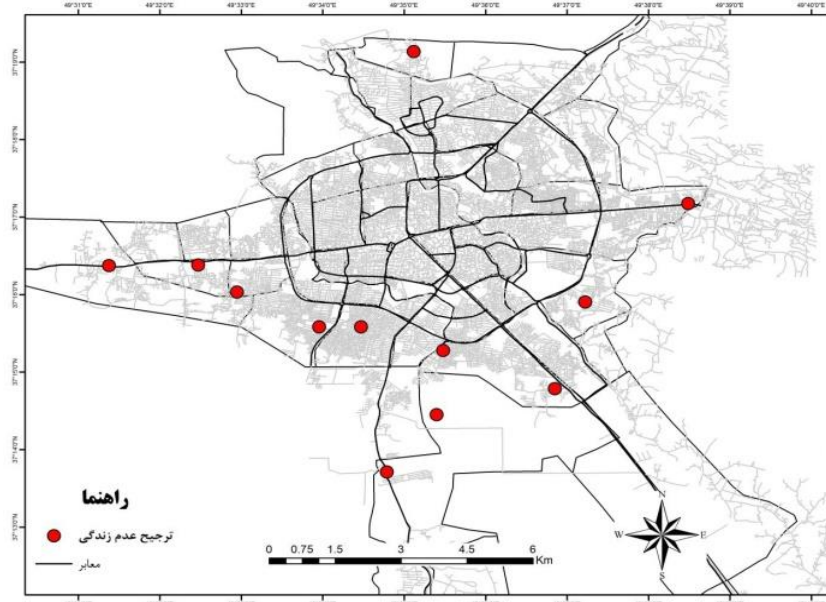
در جدول ۹ و مطابق آن در شکل ۲، از پرسش‌شوندگان در مورد عدم تمایل به زندگی در محلات رشت سؤال شده است و نتایج نشان می‌دهد که هرچه از مرکز رشت به سمت محلات پیرامونی شهر برویم، از میزان تمایل به زندگی در این محلات کاسته شده و به نوعی عدم تمایل به زندگی در این محلات توسط طبقه خلاق آشکار به نظر می‌رسد.

جدول ۹. ترجیح عدم زندگی در برخی محلات شهر رشت

رتبه	نام محله	تعداد	درصد
۱	خیابان معلولین	۶۷	۱۷/۴۴
۲	خیابان جماران	۶۴	۱۶/۶۶
۳	محله‌های عینک و ولکس	۴۸	۱۲/۵
۴	شهرک حمیدیان	۳۵	۹/۱۱
۵	اظهارنشده	۲۸	۷/۲۹
۶	مناطق حاشیه‌ای و ورودی شهرها	۲۵	۶/۵۱
۷	دروازه لاکان و لاکان	۲۲	۵/۷۲
۸	مسکن مهر	۱۹	۵
۹	دارسازی	۱۷	۴/۴۲

رتبه	نام محله	تعداد	درصد
۱۰	احمدگوراب	۱۵	۳/۹۰
۱۱	کسیخ	۱۴	۳/۶۴
۱۲	قاسمیه	۱۲	۳/۱۲
۱۳	پستک	۱۲	۳/۱۲
۱۴	پیام نور	۶	۱/۵۶

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۶

شکل ۲. ترجیح عدم زندگی در برخی محلات شهر رشت (منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۶)

۶. نتیجه‌گیری

وجود افراد خلاق با تحصیلات و تخصص بالا سبب می‌شود شهرها جاذب نیروهای انسانی فعال و همچنین سرمایه‌های اقتصادی گردند. فلوریدا تأکید کرده‌است که دیگر وجود مواد اولیه، دسترسی به راه‌های حمل‌ونقل و ... به‌تنهایی توسعه اقتصادی را در پی نخواهد داشت بلکه وجود طبقه خلاق به‌عنوان یک منبع مهم در شکل‌گیری قدرت اقتصادی - اجتماعی شهرها اثرگذار است. از طرفی انتخاب محیط مسکونی مناسب در این طبقه (همانند همه افراد جامعه) یک دغدغه اساسی محسوب می‌شود. بنابراین بررسی و برنامه‌ریزی برای محیط‌های سکونتی این طبقه، سبب جلوگیری از مهاجرت، حفظ و جذب این افراد می‌شود. در بررسی ترجیحات سکونتی طبقه خلاق باید توجه داشت که شکل‌گیری این طبقه در شهرها، شکل و کارکرد شهرها را چه از نظر اقتصادی و چه از نظر اجتماعی - فرهنگی دستخوش تغییر می‌کند. وجود افراد خلاق با تخصص بالا سبب می‌شود شهرها جاذب سرمایه‌های انسانی و در نتیجه سرمایه‌های اقتصادی گردند. کشور ما نیز یکی از کشورهای در حال توسعه است که روند شهرنشینی در آن به شدت رو به افزایش است؛ بنابراین لازم است متولیان برنامه‌ریزی و مدیریت شهری بخصوص برای کلان‌شهرها عواملی را که بر اقتصاد شهرها مؤثر هستند مورد توجه جدی‌تر قرار دهند؛ و رویکرد جذب و نگه‌داشت نیروهای خلاق شهرها که می‌تواند فرصت مناسبی برای هر شهر جهت برقراری و تداوم فرصت‌های شغلی و رونق اقتصادی در سطوح منطقه‌ای و ملی باشد، مد نظر قرار دهند.

بريست‌شافت و کامک (۲۰۱۵) در شهر شیکاگو بر روی طبقه خلاق مطالعه کردند و مشخص کردند که افراد طبقه خلاق در این شهر به تنوع فعالیت‌های اقتصادی و مراکز فراغتی اهمیت زیادی می‌دهند اما تنوع نژادی و زبان برای آنها بی‌اهمیت است. این نتیجه را در شهر رشت نیز می‌توان یافت زیرا این شاخص در این مطالعه در رتبه آخر قرار گرفته است. لوتون و همکاران (۲۰۱۲) در شهر دوبلین شاخص‌های طبقه خلاق را بررسی کردند. نتایج آن‌ها نشان‌دهنده اهمیت بیشتر شاخص‌های نرم نسبت به کلاسیک در بین طبقه خلاق است، به خصوص شاخص‌های «خیابان پر تحرک دارای مراکز

تفریحی - فراغتی» و «چرخه زندگی»، اما در رشت طبقه خلاق عوامل کلاسیک را دارای اهمیت بیشتری می‌دانند؛ هرچند شاخص «خیابان پر تحرک دارای مراکز تفریحی - فراغتی» نیز در رشت، رتبه دوم را به دست آورده است ولی میانگین کلی شاخص‌ها نشان از اهمیت بیشتر عوامل کلاسیک می‌دهد. در مطالعاتی نیز نقش عوامل کلاسیک و نرم تقریباً برابر است مانند مقاله بوترمین و سالوژس (۲۰۱۵) که در دو شهر آمستردام و آیندهوفن انجام شده است.

نتایج این تحقیق متفاوت با نتایج تحقیقات در آمریکا (Bereitschaft and Cammack, 2015; Ling and Dale, 2005) و هم‌سو با برخی تحقیقات در اروپا است؛ چرا که در پژوهش‌هایی که در آمریکا در ارتباط با این موضوع صورت گرفته، عوامل نرم بیشترین اثرگذاری بر ترجیحات سکونتی طبقه خلاق را داشته است که حاکی از این امر می‌باشد که کارکنان طبقه خلاق در اولویت دادن به یک مکان برای زندگی، متفاوت از کارکنان مشاغل عادی رفتار می‌کنند. اما در اروپا (Lawton et al, 2012; Boterman and Sleutjes, 2007; Asheim and Hansen, 2009) عوامل کلاسیک در ترجیحات سکونتی طبقه خلاق تأثیرگذارتر بوده است. بنابراین مقاله حاضر نقض این فرض است که همه مردمی که با اصطلاح طبقه خلاق معرفی می‌شوند، لزوماً ترجیحات سکونتی خود را بر اساس تعدادی عامل مشخص (به عنوان عوامل نرم) انتخاب می‌کنند؛ بلکه ترجیحات سکونتی آنان بستگی به ترکیبی از عوامل همچون ویژگی‌های محیط مسکونی، چرخه زندگی، دسترسی به محل کار، درآمد و... به عنوان عوامل کلاسیک و نیز نزدیکی به خیابان‌های پر جنب و جوش، و تنوع پذیری و... به عنوان عوامل نرم است.

یافته‌های تحقیق نشان داد میزان تمایل و ترجیح سکونت طبقه خلاق در لایه‌های داخلی شهر بالا است و هر چه از لایه‌های اولیه شهر به سمت پیرامون حرکت می‌کنیم، از تمرکز ترجیح سکونتی طبقه خلاق کاسته شده است. در ارتباط با اینکه اعضای طبقه خلاق شهر رشت، ترجیح می‌دهند در کدام محله این شهر سکونت داشته باشند، مشخص گردید به ترتیب محلات منظره (۲۵٪)، گلزار و بلوار گیلان (۲۱٪)، معلم (۱۵٪)، بازار (۱۴٪)، کاکتوس (۱۰٪)، ضیابری (۸٪)، فلسطین (۳٪)، نیکمرام (۲٪)، پارک شهر (۱٪)، بیشتر مورد نظر این افراد بوده است.

منابع

فلوریدا، ریچاردال (۲۰۱۱). *شهرها و طبقه خلاق*. ترجمه: ابراهیم انصاری؛ محمد اسماعیل انصاری؛ (۱۳۹۰). تهران، انتشارات جامعه شناسان.

مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰، سرشماری رسمی شهر رشت.

- Anderson, K. V., Bugge, M. M., Hansen, H. K., Isaksen, A., and Raunio, M. (2010). One size fit all? Applying the creative class thesis onto a Nordic context. *European Planning Studies*, 18(10), Available in: <https://doi.org/10.1080/09654313.2010.504343>.
- Asheim, B., Hansen, H. K. (2009). Knowledge Bases, Talents, and Contexts: On the Usefulness of the Creative Class Approach in Sweden. Available in: <https://www.researchgate.net/publication/249474996>. Accessed February 1, 2016.
- Batabyal, A. A., Yoo, S. Jick. (2018). Schumpeterian creative class competition, innovation policy, and regional economic growth. *International Review of Economics & Finance*, 55, pp. 86-97. Available in: <https://doi.org/10.1016/j.iref.2018.01.016>.
- Bereitschaft, B., Cammack, R. (2015). Neighborhood diversity and the creative class in Chicago. *Applied Geography*, 63, pp. 166-183. Available in: <https://doi.org/10.1016/j.apgeog.2015.06.020>.
- Bontje, M., Musterd, S. (2009). Creative industries, creative class and competitiveness: Expert opinions critically appraised. *Geoforum*, 40, pp. 843-852. Available in: <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2009.07.001>
- Boterman, W., Sleutjes, B. (2014). Stated residential preferences of higher educated workers in Amsterdam and Eindhoven. Available in: <http://dare.uva.nl/record/1/462020>. Accessed February 1, 2016.
- Fainstein, S. S. (2005). Cities and diversity: should we want it? Can we plan for it?. *Urban Affairs Review*, 41(1). Available in: <https://doi.org/10.1177/1078087405278968>.
- Florida, A., Adler, P. (2020). Creative Class and the Creative Economy. *Encyclopedia of Creativity*, pp. 222-225.
- Florida, R. (2002). *The rise of the creative class*. New York: Basis Books.
- Florida, R. (2005). *Cities and the creative class*. New York: Routledge.
- Howley, P., Scott, M., and Redmond, D. (2009). An examination of residential preferences for less sustainable housing: Exploring future mobility among Dublin central city residents. *Cities* 26. Available in: <https://doi.org/10.1016/j.cities.2008.10.001>

- Kahrik, A., Leetma, K. (2009). Residential Preferences towards Suburban Living in Post-Socialist Metropolis. ENHR conference in Prague.
- Kiroff, L. (2020). Nexus between creative industries and the built environment: Creative place making in inner Auckland. *Frontiers of Architectural Research*, 9, pp. 119-137. Available in: <https://doi.org/10.1016/j.foar.2019.08.004>
- Landry, C. (2000). *The Creative City; A Toolkit for Urban Innovators*. Earthscan, UK.
- Lawton, P., Murphy, E., and Redmond, D. (2013). Residential preferences of the 'creative class. *Cities*, 31, pp. 47- 56. Available in: <https://doi.org/10.1016/j.cities.2012.04.002>
- Ling, C., Dale, A. (2011). Nature, place and the creative class: Three Canadian case studies. *Landscape and Urban Planning*, 99, pp. 239-247. Available in: [10.1016/j.landurbplan.2010.11.006](https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2010.11.006)
- Lovett, C., Beesley, K. (2007). Where to live? The residential preferences of Canada's creative class. *Prairie Perspectives*, 10, pp. 47- 65.
- Rodrigues, M., Franco, M. (2020). Networks and performance of creative cities: A bibliometric analysis. *City, Culture and Society*, 20, pp. 1-11. Available in: <https://doi.org/10.1016/j.ccs.2019.100326>.
- Rodriguez-Pose, A., Lee, N. (2020). Hipsters vs. geeks? Creative workers, STEM and innovation in US cities. *Cities* 100, Available in: <https://doi.org/10.1016/j.cities.2020.102653>
- Scott, A. J. (2006). Creative cities: conceptual issues and policy questions. *Journal of Urban Affairs*, 28 (1), Available in: <https://doi.org/10.1111/j.0735-2166.2006.00256.x>.
- Statistics Center of Iran. (2011). The official census of Rasht.
- Tiruneh, E. A. (2014). Regional Economic Development in Italy: Applying the Creative Class Thesis to a Test. *J Knowl Econ*, 5, pp. 19–36. Available in: <https://doi.org/10.1007/s13132-012-0126-3>.
- Yan, X. (2020). Evaluating household residential preferences for walkability and accessibility across three U.S. regions. *Transportation Research Part D* 80. Available in: <https://doi.org/10.1016/j.trd.2020.102255>.
- You, H., Bie, C. (2017). Creative class agglomeration across time and space in knowledge city: Determinants and their relative importance. *Habitat International*, 60, pp. 91-100. Available in: <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2016.12.010>.

References

- Anderson, K. V., Bugge, M. M., Hansen, H. K., Isaksen, A., and Raunio, M. (2010). One size fit all? Applying the creative class thesis onto a Nordic context. *European Planning Studies*. 18(10), Available in: <https://doi.org/10.1080/09654313.2010.504343>.
- Asheim, B., Hansen, H. K. (2009). Knowledge Bases, Talents, and Contexts: On the Usefulness of the Creative Class Approach in Sweden. Available in: <https://www.researchgate.net/publication/249474996>. Accessed February 1, 2016.
- Batabyal, A. A., Yoo, S. Jick. (2018). Schumpeterian creative class competition, innovation policy, and regional economic growth. *International Review of Economics & Finance*, 55, pp. 86-97. Available in: <https://doi.org/10.1016/j.iref.2018.01.016>.
- Bereitschaft, B., Cammack, R. (2015). Neighborhood diversity and the creative class in Chicago. *Applied Geography*, 63, pp. 166-183. Available in: <https://doi.org/10.1016/j.apgeog.2015.06.020>.
- Bontje, M., Musterd, S. (2009). Creative industries, creative class and competitiveness: Expert opinions critically appraised. *Geoforum*, 40, pp. 843–852. Available in: <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2009.07.001>
- Boterman, W., Sleutjes, B. (2014). Stated residential preferences of higher educated workers in Amsterdam and Eindhoven. Available in: <http://dare.uva.nl/record/1/462020>. Accessed February 1, 2016.
- Fainstein, S. S. (2005). Cities and diversity: should we want it? Can we plan for it?. *Urban Affairs Review*, 41(1). Available in: <https://doi.org/10.1177/1078087405278968>.
- Florida, A., Adler, P. (2020). Creative Class and the Creative Economy. *Encyclopedia of Creativity*, pp. 222-225.
- Florida, R. (2002). *The rise of the creative class*. New York: Basis Books.
- Florida, R. (2005). *Cities and the creative class*. New York: Routledge.
- Florida, R. (2011). *Cities and the Creative Class*. translated by Ebrahim Ansari and Mohammad Ismail Ansari. Sociologists Publications. [In Persian]
- Howley, P., Scott, M., and Redmond, D. (2009). An examination of residential preferences for less sustainable housing: Exploring future mobility among Dublin central city residents. *Cities* 26. Available in: <https://doi.org/10.1016/j.cities.2008.10.001>
- Kahrik, A., Leetma, K. (2009). Residential Preferences towards Suburban Living in Post-Socialist Metropolis. ENHR conference in Prague.
- Kiroff, L. (2020). Nexus between creative industries and the built environment: Creative place making in inner Auckland. *Frontiers of Architectural Research*, 9, pp. 119-137. Available in: <https://doi.org/10.1016/j.foar.2019.08.004>
- Landry, C. (2000). *The Creative City; A Toolkit for Urban Innovators*. Earthscan, UK.

- Lawton, P., Murphy, E., and Redmond, D. (2013). Residential preferences of the 'creative class. *Cities*, 31, pp. 47- 56. Available in: <https://doi.org/10.1016/j.cities.2012.04.002>
- Ling, C., Dale, A. (2011). Nature, place and the creative class: Three Canadian case studies. *Landscape and Urban Planning*, 99, pp. 239-247. Available in: [10.1016/j.landurbplan.2010.11.006](https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2010.11.006)
- Lovett, C., Beesley, K. (2007). Where to live? The residential preferences of Canada's creative class. *Prairie Perspectives*, 10, pp. 47- 65.
- Rodrigues, M., Franco, M. (2020). Networks and performance of creative cities: A bibliometric analysis, *City, Culture and Society*, 20, pp. 1-11. Available in: <https://doi.org/10.1016/j.ccs.2019.100326>.
- Rodriguez-Pose, A., Lee, N. (2020). Hipsters vs. geeks? Creative workers, STEM and innovation in US cities. *Cities* 100, Available in: <https://doi.org/10.1016/j.cities.2020.102653>
- Scott, A. J. (2006). Creative cities: conceptual issues and policy questions. *Journal of Urban Affairs*, 28 (1), Available in: <https://doi.org/10.1111/j.0735-2166.2006.00256.x>.
- Statistics Center of Iran. (2011). The official census of Rasht.
- Tiruneh, E. A. (2014). Regional Economic Development in Italy: Applying the Creative Class Thesis to a Test. *J Knowl Econ*, 5, pp. 19-36. Available in: <https://doi.org/10.1007/s13132-012-0126-3>.
- Yan, X. (2020). Evaluating household residential preferences for walkability and accessibility across three U.S. regions. *Transportation Research Part D* 80. Available in: <https://doi.org/10.1016/j.trd.2020.102255>.
- You, H., Bie, C. (2017). Creative class agglomeration across time and space in knowledge city: Determinants and their relative importance. *Habitat International*, 60, pp. 91-100. Available in: <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2016.12.010>.

نحوه استناد به این مقاله:

نظری، فرهاد؛ جعفری مهرآبادی، مریم و داودی، محمود (۱۴۰۱). ترجیحات سکونتی طبقه خلاق شهر رشت و عوامل مؤثر بر آن. *مطالعات جغرافیایی نواحی ساحلی*، ۳ (۱۰)، صص. ۵۱-۶۳.
DOI: 10.22124/GSCAJ.2022.20759.1115

Copyrights:

Copyright for this article are retained by the author(s), with publication rights granted to *Geographical studies of Coastal Areas Journal*. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

